

Zekâta fîsebîlillah maddesi

Afyon/ Bolvadin'den okuyucularımız: “1- İman ve Kur’ân hizmeti veren bir hizmet merkezinin arsasında ve binasında harcanmak üzere zekât verilir mi? 2- Talebeye, bir kısmını veya tamamını böyle bir hizmette sarf etmek şartıyla zekât verilir mi?”

Kur’ân’da zekât verilecek sekiz sınıftan özellikle bir tanesi, konusu itibariyle doğrudan İslâm’ın yayılması, imanın tebliği ve Kur’ân hizmetleri ile ilgili alanları kapsar. Bu sınıf Kur’ân’da sekiz sınıfın içinde “fîsebîlillah” terimiyle ifade edilir.

Fîsebîlillah; İ’lây-ı kelimetullah için, yani Allah’ın adını yükseltmek ve tanıtmak için, Allah’ın dinini tebliğ etmek için, Allah’ın kitabını öğretmek için, Allah’ın kitabında öğretilen iman hakikatlerini anlatmak için cihâd edenler sınıfıdır. Bu beyanla Kur’ân, Allah yolunda çalışan ve Allah’ın adını yükseltmek için cihad eden tüm hizmet birimlerinin zekâtla desteklenmesini emrediyor. Zaman değişir, araç ve gereç değişir; ama gâye değişmez. Öyle ki, dün cihad malzemesi kılıç ve kalkan iken; günümüzde bunların yerini kitap, kalem ve değişik hizmet donanımı almıştır. Binâenaleyh, Allah’ın adını âlemlere tebliğ etmek, tevhid kelimesini asrın anladığı dilde ispat ve îlân etmek, îmân hakîkatlerini yaymak ve neşretmek, Kur’ân’ın sönmez ve söndürülmez bir nûr olduğunu hikmet diliyle cihana duyurmak, iyilikleri emretmek, kötülüklerden sakındırmak gibi alanlardan birini veya bir kaçını yürütmeyi görev bilmiş hizmet birimlerinin arsa, bina, araç-gereç vs. ayırt etmeden zekât bütçesinden destek almaya hakları vardır.

Nitekim dört mezhebe göre, Allah yolunda cihad edenlerin ihtiyaçları olan silâh, at, yiyecek, içecek ve yol masrafları zekât fonundan karşılanabilir. Şâfiî mezhebine göre Allah yolunda cihad edenler zengin bile olsalar; yol, ikâmet ve diğer masrafları bu fondan karşılanır. Giyim, silah, eşya ve diğer malzemelerini taşımak için gerekli vâsıta bu fondan temin edilir. Mücâhede süresi içinde bakmakla yükümlü oldukları çoluk ve çocukları, ailesi ve yakınlarının nafakaları da zekât fonundan ödenir.

Eskiden cihadın kılıçla, kalkanla, silâhla, atla yapıldığını; günümüzde ise medenî milletlere ve insanlara karşı maddî cihad yerine mânevî cihâdın ön plana çıktığını,

bunun da kitapla, kalemle, yayınla, neşriyâtla ve muhtelif beşerî ve sosyal faaliyetlerle yapıldığını nazara alan çağdaş âlimler, Müslümanlar yararına yapılan her türlü hayırlı faaliyetlerin zekât bütçesinden desteklenmeye hakkı bulunduğunu beyan ederler. Yusuf El-Kardavî cihadın sadece silâhla ve kılıçla yapılmadığını; Peygamber Efendimiz'in (asm) "Sultana karşı hakkı konuşmayı" "en efdal cihad" olarak nitelediğini ve "dil ile cihâd" tavsiye buyurduğunu kaynakları ile gösterdikten sonra, yeryüzünde Allah'ın adını yükseltmeyi amaçlayan, gençleri ve toplumu zararlı ve yıkıcı yayınlara karşı korumak, İslâm'ı, îmânı ve iyi ahlâkı öğretmek ve teşvik etmek için kurulan her türlü İslâmî ve İmânî tebliğ merkezlerinin yaptıkları çalışmaların "cihad" mânâsından ayrı düşünölemeyeceğini; binâenaleyh böyle hizmet merkezlerinin Müslümanların zekâtlarından payının öncelikle bulunduğunu kaydeder.¹ Hanefî Mezhebi âlimlerinden İmam Kâsânî ile², müfessirlerden Fahrettin Râzî'nin³, günümüz fıkıh bilginlerinden Prof. Hayrettin Karaman'ın⁴ ve Prof. Mehmet Erkal'ın⁵ görüşleri de bu doğrultudadır.

Bedüzzaman Saîd Nursî Hazretleri ise, zekât çeşmesinin çorak topraklar hükmünde bulunan ve zarûrî derecede ihtiyaçlı olmadığı halde, sürekli âcizliğini ve fakîrliğini ileri sürerek hep dünyevî ihtiyaçlarını gündemde tutan "seele" (dilenci) grubunun tekelinden kurtarılmasını, bu çeşmeye güzel bir mecrâ ve havuz yapılmasını ve bu havuz ile milletin "kemâlât bahçesinin" sulanmasını önemle tavsiye etmiştir.⁶ Bedüzzaman Hazretleri İslâm'ın gelişmesi ve Müslümanların gelişmiş milletler seviyesine yükselmesi için zekât gelirlerinin "millet menfaatine" harcanmasını tavsiye ediyor⁷; "Medresetü'z-Zehrâ"nın İslâmiyet'e ve insanlığa gösterdiği hizmetle, inananların zekâtı ile desteklenmeye hakkı bulunduğunu beyan ediyor.⁸

İslâmın gelişmesi, iman hakikatlerinin genişleyerek doğru biçimde benimsenmesi ve İslâm ahlâkının topluca yaşanması, Müslüman toplumların ve nihayet insanlığın topluca "menfaatine" bir cihad alanı olduğundan; bu maksatları güden hizmet birimlerinin arsası için, binası için ve hizmet araç gereçleri için doğrudan ve aracı kullanmadan zekât verilebilir. Burada, zekâtın direkt olarak cihad alanına ve hizmet yerine sarf edilmesiyle temlik şartı yerine gelmiş oluyor. Mülk sahibi millettir. Bunun için bir talebenin şekilden ibaret olarak aracılık etmesine hiç gerek yoktur. Zaten bir talebeye veya bir fakire verilecek zekât için her hangi bir ön şart ileri sürölmesi de uygun değildir.

Dipnotlar:

- 1- Kardavî, Ç.M. Fetvâlar, 1/388;
- 2- Bedâiu's-Sanâî, 2/45;
- 3- Tefsîr-i Kebîr, 16/113;

- 4- Hayrettin Karaman, İ.I. Günümüz Meseleleri-2, s. 98, 99;
- 5- İlmihal I, T. Diyanet Vakfı, s. 488;
- 6- Münâzarât, S. 64; Münâzarât, s. 81;
- 7- Münâzarât, S. 64;
- 8- Münâzarât, s. 81